

Dobre siano wpływa korzystnie na rozwój przedżołądków u cieląt i jagniąt, a u dorosłych przeżuwaczy – na właściwą pracę przewodu pokarmowego i odczyn płynu żwacza. Dostarcza także właściwej ilości suchej masy. Minimalna dzienna dawka siana dla krów mlecznych nie powinna być mniejsza niż 2-3 kg. Dla krów o masie ciała 500-600 kg i małej wydajności mlecznej można stosować nawet 12 kg siana, natomiast przy wysokiej wydajności stosuje się 6-8 kg dobrego siana. Szczególnie cenne jest siano przy zwiększonej podaży paszy treściwej w dawce (ponad 50%). Dobrze wysuszone siano ma małą wilgotność (około 15%) i może być przechowywane przez wiele lat nie tracąc swoich właściwości. Łatwo je przechowywać, wystarczy daszek dla ochrony przed deszczem. Poza tym nie zawiera niepożądanych substancji, np. kwasu masłowego, które przedostają się do mleka i mogą stwarzać problemy podczas produkcji serów.

Porównanie wartości pokarmowej siana z różnie produkowanymi kiszonkami, zawarte w tabeli 4, wskazuje, że siano jest wartościową paszą, dającą podobne rezultaty jak inne równorzędne pasze objętościowe.

Istnieją jednak pewne niedogodności w produkcji siana, które powodują, że coraz częściej jest ono zastępowane przez sianokiszonki. Jego wartość pokarmowa jest często niska, ponieważ zazwyczaj pozyskuje się je z traw koszonych w takim stadium dojrzałości, kiedy zawartość białka jest mała, a włókna duża, a także zawartość wody w roślinach jest ma-

ła, a tempo parowania duże. W miarę większej dojrzałości runi pierwszego pokosu maleje wielkość i wartość kolejnych odrostów. Zbieranie siana zbyt wilgotnego prowadzi do jego przegrzewania się i pleśnienia już w kopcach, a następnie stogach i innych miejscach przechowywania. Suszenie skoszonej runi łąkowej na powierzchni łąki metodą tradycyjną jest ryzykowne, zwykle trwa dłużej niż sporządzenie kiszonki, a to wiąże się ze znacznymi stratami składników pokarmowych.

Z powodu różnych strat suchej masy i wartości pokarmowej w zależności od sposobu konserwacji, różna jest potencjalna możliwość produkcji mleka z 1 ha łąki. Tradycyjny system żywienia bazujący głównie na sianie, często złej jakości, uniemożliwia utrzymanie dużej obsady zwierząt, a także uzyskanie wysokiej wydajności mleka. Ostatnio obserwuje się jednak pozytywną tendencję do obniżania ilości siana w dawkach pokarmowych dla bydła. Wynika to głównie z faktu, że produkcja tej paszy jest pracochłonna, a warunki produkcji, zwłaszcza przy suszeniu naturalnym, są bardzo zmienne. Trudno jest więc uzyskać dobrej jakości paszę. 1 kg suchej masy siana zawiera mniej energii netto potrzebnej na produkcję mleka i przyrost masy ciała zwierząt niż 1 kg suchej masy sianokiszonki. Mniejsza jest również zawartość białka trawionego w jelicie, jak również ilość niezbędnych witamin i soli mineralnych. Z tych powodów coraz częściej siano zastępuje się kiszonkami.

## Wspomnienie o Włodzimierzu Raczyku

9 maja 2004 r. zmarł mgr Włodzimierz Raczyk, emerytowany wieloletni pracownik resortu rolnictwa. Odszedł z naszego grona zootechnicznego człowiek prawy, szlachetny i uczciwy, o świetnym przygotowaniu zawodowym, zarówno teoretycznym jak i praktycznym.

Włodzimierz Raczyk urodził się 8 listopada 1918 roku w Trzemesznie, w rodzinie kupieckiej. Po ukończeniu nauki w szkołach średnich rozpoczął studia na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył je w maju 1946 r. po przerwie spowodowanej wybuchem wojny, specjalizując się w hodowli zwierząt. Już w czasie studiów (w 1939 r.) pracował w Katedrze hodowli ogólnej zwierząt jako asystent techniczny. W lutym 1945 r., po wyzwoleniu Poznania, był jednym z pierwszych, którzy podjęli się ochrony i u-



porządkowania mienia zakładów naukowych uczelni oraz uruchomienia ich działalności.

Od września 1946 r. pracował w charakterze starszego asystenta w Katedrze hodowli ogólnej zwierząt, pod kierunkiem prof. dr Zygmunta Moczarskiego, następnie przeniósł się do zakładów doświadczalnych byłej Izby Rolniczej. Od lutego 1947 r. podjął pracę w Okręgowym Zarządzie Państwowych Nieruchomości Ziemijskich (później Państwowych Gospodarstwach Rolnych), jako naczelnik wydziału.

W maju 1953 r. został przeniesiony do Warszawy do tworzącego się Centralnego Zarządu Hodowli Zarodowej na naczelnika Wydziału Hodowli Trzody Chlewniej, w którym stworzył podwaliny pod nową organizację hodowli tego gatunku zwierząt.

Na skutek zmiany struktury organizacyjnej resortu rolnictwa w lipcu 1958 r. został powołany na stanowisko naczelnika Wydziału Produkcji Zwierzęcej w Generalnym Inspektoracie PGR, a w lipcu 1959 r. Minister Rolnictwa mianował Go wicedyrektorem Departamentu Produkcji Zwierzęcej. Funkcję tę sprawował do dnia przejścia na emeryturę, tj. do 31.12.1981 r.

Miałem możliwość i przyjemność przez 13 lat pracować razem z mgr Włodzimierzem Raczykiem, będąc w tym czasie dyrektorem Departamentu Produkcji Zwierzęcej Ministerstwa Rolnictwa. Był człowiekiem nad wyraz zdyscyplinowanym, lojalnym i obowiązkowym, znającym doskonale zagadnienia, którymi się zajmował. Przyjaźnie i życzliwie nastawiony do świata i ludzi, służył każdemu, kto o to się zwrócił, radą i pomocą. Charakteryzował się głęboką znajomością zawodu i dużymi zdolnościami organizacyjnymi. Cechowało go także poczucie humoru, a także wyrozumiałość i tolerancja. Przymioty charakteru zyskały Mu wielu przyjaciół, a także szacunek i uznanie środowiska zootechnicznego.

Mgr Włodzimierz Raczyk utrzymywał żywe kontakty z placówkami naukowymi, był członkiem rad programowych wielu czasopism fachowych, między innymi w latach 1973-1980 był członkiem Komitetu Redakcyjnego i przewodniczącym Rady Programowej „Przeglądu Hodowlanego”.

Współpracował z różnymi organizacjami zawodowymi, zwłaszcza Producentów i Hodowców Trzody Chlewnej, Zwierząt Futerkowych i Koni, a także z Polskim Związkiem Jeździeckim. W latach 60. był przewodniczącym Komitetu ds. Wyścigów Konnych. Był również członkiem Polskiego Towar-

zystwa Zootechnicznego i przez kilka lat przewodniczącym Komisji Historycznej. Jego udział w pracach tych organizacji zawsze był znaczący.

Mgr Włodzimierz Raczyk był wielkim miłośnikiem przyrody, a zwłaszcza zwierząt, zarówno tych hodowlanych jak i dziko żyjących, i miał rozległą wiedzę na ich temat. Szczególnie upodobał sobie konie i Stado Ogierów w Sierakowie Wielkopolskim, gdzie przez szereg lat spędzał urlopy i wolne chwile w serdecznej i przyjacielskiej atmosferze, jakiej doznawał nie tylko ze strony dyrekcji, lecz także ze strony pracowników i ich rodzin.

Za osiągnięcia w pracy zawodowej i społecznej został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, odznakami Zasłużonego Pracownika Rolnictwa, odznakami NOT i SITR oraz PZJ, a także medalami: Instytutu Zootechniki, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, jak również wieloma odznakami i dyplomami regionalnymi, przyznanymi przez związki i organizacje społeczne.

**Józef Luchowicz**

## **System Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt – paszporty dla bydła, księgi rejestracji zwierząt gospodarskich**

### **Paszporty**

Paszporty dla bydła wydawane są przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa po otrzymaniu poprawnego zgłoszenia danej sztuki bydła do rejestru oraz po wniesieniu przez posiadacza zwierzęcia opłaty za paszport, której wysokość reguluje Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z dnia 8 października 2003 r., w sprawie wysokości opłat za czynności związane z oznakowaniem zwierząt (Dz.U. nr 194, poz. 1898). Wydany przez Agencję paszport powinien towarzyszyć zwierzęciu przy wszystkich jego przemieszczeniach (np. przemieszczenie pomiędzy stadami, zbycie poza granice państwa, ubój) i winien być przekazywany kolejnym posiadaczom (adnotacje dotyczące kolejnych posiadaczy danej sztuki bydła muszą być odnotowane na drugiej stronie paszportu).

Przestrzeganie powyższych zasad pozwoli na:

- określenie tożsamości zwierzęcia;

– monitorowanie jego przemieszczeń, co w obecnej chwili ze względu na zagrożenie chorobą BSE jest sprawą priorytetową;

– bezproblemowy i swobodny obrót bydłem na terenie krajów Unii Europejskiej, jak również poza jej granicami.

Na paszporcie bydła znajdują się m.in. następujące informacje:

*pierwsza strona paszportu:*

- ♦ nazwa i znak graficzny Agencji;
- ♦ data wystawienia paszportu;
- ♦ numer siedziby stada, w której przebywa dane zwierzę;
- ♦ numer identyfikacyjny zwierzęcia (taki sam jak na kolczyku);

♦ informacje dotyczące zwierzęcia (data i miejsce urodzenia, płeć, rasa, numer identyfikacyjny matki);

♦ dane dotyczące pochodzenia zwierzęcia, w przypadku gdy nie urodziło się w Polsce: a) nazwa kraju będącego członkiem UE, z którego zwierzę zostało sprowadzone, wraz z datą wwozu zwierzęcia; b) nazwa kraju nie będącego członkiem UE, z którego zwierzę zostało sprowadzone, wraz z datą przywozu zwierzęcia; c) numer identyfikacyjny zwierzęcia nadany w kraju nie będącym członkiem UE;

- ♦ data uboju lub padnięcia zwierzęcia;
- ♦ podpis posiadacza zwierzęcia;

*druga strona paszportu:*

♦ informacje o kolejnych posiadaczach zwierzęcia: a) imię, nazwisko lub nazwa posiadacza zwierzęcia oraz jego adres zamieszkania lub określenie jego siedziby; b) numer